

Juhend mõistete kraav, nõva ja vesivagu eristamiseks maaparanduses

Mõistete kraav, nõva ja vesivagu rajatiste eristamine toimub rajatiste rajamise keskmise sügavuse alusel.

1. **Vesivagu** on pinnavee suunamiseks rajatud vagu, mille põhi maapinnast ulatub keskmiselt kuni **40 cm** sügavuseni, mis on ajutise iseloomuga. Vesivagu paikneb valdavalt mulla huumushorisondis ehk künnikihis. Vesivagude hulka loetakse ka metsamaale rajatud madalad laiad vesivaod, mille eesmärgiks on istikute istutamiseks istutuskühikute rajamine (nn mineraliseerumine) või pinnavee ära äravoolu suunamine. Vesivagude rajamist, mis rajatakse agromelioratiivsete tööde käigus (maaparandusseadus (edaspidi *MPS*) § 8 lg 4 p 4) ei käsitleta ehitustegevusena *MPS* § 8 lg 1 ja lg 2) ning maaparandussüsteemide registrisse (edaspidi *MSR*) neid ei kanta.
2. **Nõvad** on peamiselt pinnavee äravoolu kiirendamiseks ning maa-alale väljastpoolt peale valguva pinnavee ümber suunamiseks rajatud madal kraav ehk **nõva**, mille põhi maapinnast ulatub keskmiselt kuni **40-60 cm sügavuseni**. Nõva paikneb valdavalt mulla huumushorisondis e künnikihis, kuid tema põhi ulatub kohati künnikihist allapoole.

Nõvad nagu:

- * **Põllumajandusmaal paiknev nõva** on põllumaale rajatud madal (keskmiselt **40-60 cm** sügavusega) kraav ehk nõva, mille nõlvade nõlvustegur on 1:5 kuni 1:10. Sellised nõvad on rajatud peamiselt paepealsetel aladel paiknevate rohumaade kuivendamiseks, kui teiste (sügavamate) kuivendamisrajatiste rajamine ei ole olnud mõistlik. Põllumajandusmaal paiknev voolunõva on põllumajandustehnikaga läbisõidetav.
- * **Metsamaal paiknev nõva**, on metsamaale rajatud madal kraav ehk nõva lokaalsetest sulglohkudest pinnavee ära juhtimiseks. Metsamaale rajatud nõva on keskmiselt **40-60 cm** sügavusega ja mille nõlvade nõlvustegur vastab antud kasvukoha tüübile ettenähtud metsakuivenduskraavi nõlvustegurile (vaata [lisa 1](#) tabel 22).
- * **Tee äärsed nõvad** on tee muldkeha äärde rajatud madalad (keskmiselt **40-60 cm** sügavusega) kraavid ehk veeviimarid, selleks et suunata teelt ja teega külgnevatelt aladelt pinnavesi teemuldest eemale.
- * **Voolunõva** on kraavi või eesvoolu kaldal paikneva mullavalli taha sulglohku koguneva vee juhtimiseks kraavi või valgalalt vee neelukaevu äravoolu kiirendamiseks rajatud sissevoolu nõva. Voolunõva on keskmiselt **40-60 cm** sügavusega sissevoolu nõva, mille nõlvustegur on 1:5 kuni 1:10 ja põhja languga vähemalt üks promill (vaata ka kogumiku „Maaparandusrajatiste tüüpjoonised 2024“ (joonised 1.3-1 ja 1.3-2 ning 1.7). Maaeluministri 06.05.2025.a määrus nr 45 „[Maaparandussüsteemi projekteerimismõisted](#)“ (edaspidi määrus nr 45) § 22 lg 5. Voolunõvade rajamise eesmärgiks on veekogu kallaste püsivuse tagamine ja veekogu kaldal paikneva valli taha kogunenud või neelukaevu äärde kogunenud pinnavee ärajuhtimise võimaluste parandamine“

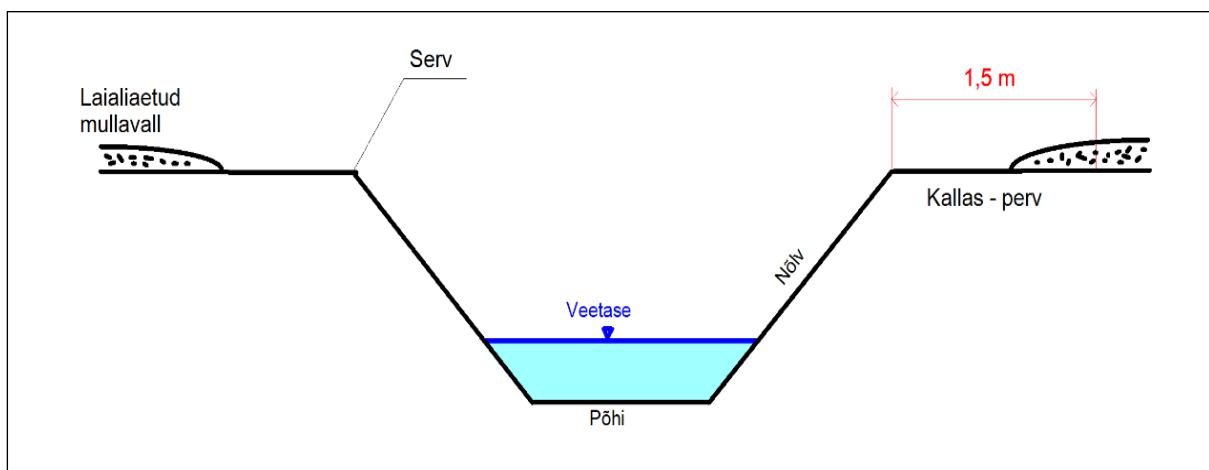
3. **Kuivenduskraav** on maakuivendamiseks rajatud vooluveekogu, mille põhi maapinnast ulatub 60 - 140 cm (keskmiselt 100 cm) sügavusele (määrus nr 45 § 12 lg 4 ja lg 6 ning § 25 lg 4 ja lg 6 ära toodud lisa 1 Tabel 21). Kuivenduskraav rajatakse liigniiskelt maa-alalt eelkõige pinnavee, kuid ka mulla huumushorisondis paikneva ülavee äravoolu kiirendamiseks ja vajadusel põhjavee kõrge veeseisu alandamiseks.

Kraavi rajamisel ja selle rekonstrueerimisel tuleb järgida ehitusloa saanud maaparandussüsteemi ehitusprojekti ja maaparandussüsteemi ehitamise nõudeid ning ehitusseadustiku §-des 7–10 sätestatud põhimõtteid (MPS § 9 lg 1)“.

Kraavi ehitamisena käsitatakse kuivendusvõrgu kraavi, maaparandussüsteemi teenindava tee (edaspidi *tee*) muldkeha kuivendamiseks vajaliku kraavi (edaspidi *teekraav*), maaparandussüsteemi **avatud eesvoolu** ja **voolunõva** (edaspidi koos *kraav*) rajamist (Maaeluministri 28.03.2019.a määrus nr 38 „Maaparandussüsteemi ehitamise täpsemad nõuded § 3 lg 1).

Ps **Praktikas on järgitud põhimõtet, et lisaks voolunõvale on ka muude nõvade rajamine loetud ehitustegevuseks, kuid seda ei ole õigusaktides otsesõnu sätestatud.**

Juhendis kasutatud mõistete selgitus

Joonis 1 Kraavi elementide selgitused

Ülavesi- pärast sademeid piiratud ulatusega vettpidavale või vett raskesti läbilaskvale mullakihi pooridesse vajunud pinnavesi.

Nõlvustegur- tegur, mis iseloomustab voolusängi nõlva kalde sõltuvust pinnasest ja nõlva kõrgusest: $m = \cot \alpha$, kus α nõlva kaldenurk.